

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นภาษีทางอ้อมประเภทหนึ่ง ที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากรโดยกรมสรรพากร เริ่มบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2535 โดยนำมาใช้แทนภาษีการค้า ซึ่งถูกยกเลิกไป เพราะไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ตลอดระยะเวลาที่เริ่มใช้ภาษีมูลค่าเพิ่ม จะพบว่าผู้ประกอบการในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มจำนวนมากยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง โดยทั้งนี้ส่วนใหญ่เกิดจากความไม่เข้าใจ หรือเข้าใจไม่ถูกต้องในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติทางกฎหมาย และหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรเพื่อให้เห็นเสียภาษีน้อยกว่าข้อเท็จจริง ทำให้กรมสรรพากรปรับเปลี่ยนแนวทาง วิธีการในการที่จะสามารถติดตามตรวจสอบข้อเท็จจริงของการปฏิบัติตามบทบัญญัติภาษีมูลค่าเพิ่มได้อย่างถูกต้องตลอดเวลา โดยเฉพาะในเรื่องการคืนเงินภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งผู้ประกอบการที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มมีสิทธิขอคืนภาษี ถ้าภาษีซื้อสินค้าหรือบริการสูงกว่าภาษีจากการขายสินค้าหรือให้บริการ มีสิทธิขอคืนภาษีเป็นเงินสด หรือเป็นเครดิตนำไปหักออกจากภาษีมูลค่าเพิ่มที่จะต้องชำระในเดือนถัดไป จากหลักการดังกล่าว กรมสรรพากรถือว่าผู้เสียภาษีทุกรายได้ยื่นชำระภาษีและขอคืนภาษีโดยสุจริต ขณะเดียวกันก็มีมาตรการในการป้องกันการขอคืนเงินโดยทุจริตเช่นกัน

เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นไปโดยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพอยู่ในระเบียบแบบแผนเดียวกัน กรมสรรพากรจึงกำหนดให้มีการตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยออกระเบียบกรมสรรพากร ว่าด้วยการคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม เมื่อปี พ.ศ.2541 เพื่อให้เจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติ และได้จัดทีมกำกับดูแลผู้เสียภาษีให้มีหน้าที่ในการตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยยึดถือตามระเบียบการตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งมีขั้นตอนการตรวจเพื่อคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม ดังนี้

1. การดำเนินการก่อนออกตรวจปฏิบัติการคืนภาษี
2. การดำเนินการตรวจปฏิบัติการคืนภาษี
3. การดำเนินการหลังการตรวจปฏิบัติการคืนภาษี

ดังนั้น กรมสรรพากรจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง มีทัศนคติที่ดีต่อการยื่นเสียภาษีอย่างเต็มใจ ไม่หลีกเลี่ยงภาษี อันจะเป็นผลให้เจ้าหน้าที่สามารถคืนภาษีให้ได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามนโยบายการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มของกรมสรรพากร

กลยุทธ์ในการจัดเก็บภาษีที่สำคัญคือ การนำระบบการกำกับดูแลผู้เสียภาษีโดยใกล้ชิด เป็นรายชื่อผู้ประกอบการมาใช้ในการบริหาร ให้มีการยื่นชำระภาษีให้ครบถ้วนถูกต้องอยู่ตลอดเวลา ด้วยการบริการที่ดี เพื่อให้ผู้เสียภาษีเกิดความพึงพอใจและสมัครใจเสียภาษี ซึ่งเป็นการบริการที่มีทิศทางมุ่งไปสู่ความสมัครใจอย่างยิ่ง อันทำให้การบริหารการจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพสูงสุด และบรรลุตามเป้าหมายการจัดเก็บภาษี ปี 2545 กรมสรรพากรมีเป้าหมายในการจัดเก็บ 515,000 ล้านบาท¹ โดยตั้งอยู่บนฐานของการขยายตัวทางเศรษฐกิจประมาณร้อยละ 3 ซึ่งในปีนี้ กรมสรรพากรต้องประสบกับผลกระทบต่อการจัดเก็บทั้งในส่วนของโครงสร้างภาษีที่ต่ำลงกว่าปีที่แล้ว การยกเว้นภาษี การลดอัตราภาษีต่าง ๆ การคืนเงินภาษีตามมาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และส่งเสริมการลงทุน รวมถึงสภาวะการณ์ทางด้านต่างประเทศ ตลอดจนการสนับสนุนนโยบายของรัฐ ในการที่จะบรรเทาภาระของผู้ประกอบการที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มในช่วงระยะที่เศรษฐกิจยังไม่ขยายตัว นโยบายการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นเงินสดและเครดิตภาษีเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่กรมสรรพากรนำมาใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและเพื่อบริการผู้เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ให้สามารถคืนภาษีมูลค่าเพิ่มได้อย่างรวดเร็ว และมีการตรวจคืนภาษีที่ขอคืนให้ถูกต้องโดยไม่ให้ความผิดพลาด ซึ่งจากการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรพื้นที่เชียงใหม่ 1 สามารถจัดเก็บในปีงบประมาณ 2545 ได้ทั้งสิ้น 2,296.790 ล้านบาท เป็นภาษีมูลค่าเพิ่ม 777.84 ล้านบาท มีการขอคืนเป็นเงินสด 87.36 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 11.23 ขอคืนเครดิตภาษี 259.56 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 33.37 รวมขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่มทั้งสิ้น 346.92 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 43.60 ของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้²

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจะศึกษาเฉพาะประเด็นปัญหาที่พบจากการตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรพื้นที่เชียงใหม่ 1 เกี่ยวกับปัญหาที่พบจากการตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่มในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานสรรพากรว่ามีมากน้อยเพียงใดนี้ จะได้นำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางในการแนะนำผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ทำให้การขอคืนภาษีเป็นไปอย่างถูกต้อง ทำให้เจ้าหน้าที่คืนภาษีได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

¹ สำนักแผนภาษีกรมสรรพากร , รายงานผลการจัดเก็บภาษีสรรพากร. กรุงเทพฯ : 2545.

² สำนักงานสรรพากรพื้นที่เชียงใหม่ 1. รายงานผลการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ประจำปีงบประมาณ 2545 : 2545.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัญหาที่พบจากการตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ เชียงใหม่ 1

1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษารั้งนี้จะศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรพื้นที่เชียงใหม่ 1

1.3.2 ขอบเขตประชากร

ศึกษากลุ่มเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่เชียงใหม่ 1 ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่มจำนวน 60 คน

1.3.3 วิธีการศึกษาและเก็บข้อมูล

การศึกษาเรื่องนี้ จะเก็บข้อมูลจากประเด็นปัญหาและข้อผิดพลาดที่ตรวจพบ และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์ จากกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการตรวจสอบและการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มจำนวน 60 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่อศึกษาถึงปัญหาที่ตรวจพบจากการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ เชียงใหม่ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) แบบสอบถามจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสารวิชาการของกรมสรรพากร และข้อมูลอื่นๆ ได้แก่ หนังสือ ตำราทางวิชาการและวารสาร และจากประเด็นปัญหาและข้อผิดพลาดที่ตรวจพบจากการคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยการเก็บข้อมูลรายงานและสถิติผลการตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรพื้นที่เชียงใหม่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1.4 นิยามศัพท์

ปัญหา หมายถึง อุปสรรค สิ่งทีก่อให้เกิดความขัดข้องไม่สะดวก ซึ่งนำไปสู่ความไม่สำเร็จหรือการทำการไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ซึ่งในที่นี้ ปัญหา ก็คือข้อขัดข้องที่ตรวจพบจากการคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม

การตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม³ คือ การตรวจปฏิบัติการประเภทหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นการตรวจปฏิบัติการก่อนหรือหลังจากคืนภาษีมูลค่าเพิ่มแล้วก็ได้ดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มให้ได้อย่างรวดเร็วถูกต้องและมีประสิทธิภาพตามนโยบายของกรมสรรพากร

ภาษีมูลค่าเพิ่ม⁴ หมายถึงภาษีทางอ้อมที่เก็บจากการขายสินค้าและบริการ ภาษีมูลค่าเพิ่มที่นำมาใช้จัดเก็บในประเทศไทยเป็นภาษีชนิดการบริโภค (Consumption Type)

สำนักงานสรรพากรพื้นที่เชียงใหม่ 1 หมายถึง หน่วยจัดเก็บระดับจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบน ซึ่งอยู่ในการควบคุมของสำนักงานสรรพากรภาค 8 ประกอบด้วย 11 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอเมือง(สาขา) อำเภอหางดง อำเภอสารภี อำเภอสันป่าตอง อำเภอจอมทอง อำเภอแม่วาง อำเภอดอยเต่า อำเภอแม่แจ่ม อำเภออมก๋อย อำเภอสะเมิงและกิ่ง อำเภอดอยหล่อ

ผู้ส่งออกในทะเบียนผู้ส่งออก หมายถึง ผู้ประกอบการส่งออกที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มจดทะเบียนขอเป็นผู้ส่งออกที่ดี และได้รับอนุมัติให้มีชื่อเป็นผู้ส่งออกที่ดี

ผู้ประกอบการขอคืนปกติ หมายถึง ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่มและตรวจสอบภาษีหรือตรวจปฏิบัติการก่อนคืนภาษีมูลค่าเพิ่มแล้วไม่เกิน 6 เดือน และผลการตรวจปรากฏว่าเป็นรายที่มีตัวตน ประกอบกิจการจริงและไม่พบความผิดปกติอย่างมีนัยสำคัญ

ผู้ประกอบการขอคืนผิดปกติ หมายถึง ถึง ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่มหรือตรวจปฏิบัติการก่อนคืนหรือ ตรวจปฏิบัติการทั่วไปแล้วพบกรณีไม่มีเหตุผลสมควรคืน เจ้าหน้าที่จะตรวจปฏิบัติการเฉพาะประเด็นที่ผิดปกติ เช่น สุ่มตรวจด้านรายรับ สุ่มตรวจด้านซื้อและรายจ่าย เป็นต้น

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบปัญหาจากการตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรพื้นที่เชียงใหม่ 1
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแนะนำผู้ประกอบการให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ทำให้การขอคืนภาษีเป็นไปอย่างถูกต้องและรวดเร็ว

³ คณะอนุกรรมการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม กองฝึกอบรมกรมสรรพากร. คำรสำหรับตำแหน่งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภาษีระดับ 3-4 : หมวดวิชาการตรวจสอบภาษี : มีนาคม 2545.

⁴ ไพจิตร โรจนพานิช, ภาษีสรรพากร . กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์สามเจริญพานิชย์, (พ.ศ.2536) : 183